

СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ПСИХОЛОГІЇ РОЗВИТКУ

СИЛАБУС

ШАНОВНІ СТУДЕНТИ!

Вивчення навчальної дисципліни «СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ПСИХОЛОГІЇ РОЗВИТКУ» дає можливість поглибленого аналізу чинників і закономірностей психічного розвитку як в класичних психологічних теоріях, так і сучасних концепціях.

Бажаю Вам натхнення і продуктивного навчання!

НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД, ФАКУЛЬТЕТ, КАФЕДРА

- КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
- ФАКУЛЬТЕТ ТУРИЗМУ, БІЗНЕСУ І ПСИХОЛОГІЇ
- КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ І ТУРИЗМУ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

освітній рівень	перший (бакалаврський)
галузь знань	05 соціальні та поведінкові науки
спеціальність	053 психологія
освітня програма	Практична психологія
статус дисципліни	обов'язкова
мова викладання	українська
семестр	V
навчальний рік	2022-2023
обсяг дисципліни	3 кредити/ 90 годин, серед них: <ul style="list-style-type: none">• 14 - лекційних• 16 - семінарських• 60 - самостійна робота
форма контролю	іспит
викладач	КУЧЕРОВСЬКА Наталія Олександрівна, канд. психол. наук, доцент https://psy.knlu.edu.ua/vikladachi/
контакти	nataliia.kuchеровska@knlu.edu.ua
дні занять	згідно розкладу занять
консультації	згідно графіку консультацій

СТРУКТУРА СИЛАБУСУ:

- [АНОТАЦІЯ](#)
- [ЦІЛІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ](#)
- [ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ](#)
- [ПОЛІТИКА КУРСУ](#)
- [ВИДИ ЗАНЯТЬ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ](#)
- [СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ](#)
- [ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ](#)
- [САМОСТІЙНА РОБОТА З КУРСУ](#)
- [ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ](#)
- [РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА](#)

АНОТАЦІЯ

Навчальна дисципліна «**Сучасні теорії психології розвитку**» є обов'язковим компонентом освітньої програми «Практична психологія». Курс передбачає розгляд сучасних тенденцій класичних теорій психічного розвитку (психоаналітичний підхід, теорія психосоціального розвитку особистості Е.Еріксона, біхевіористські теорії соціального навчання, операційна теорія інтелекту Ж.Піаже, культурно-історична теорія Л.С.Виготського) та новітні концепції, що описують різні лінії психічного розвитку («Theory of Mind», теорія соціальної ролі Р.Селмана, розвиток прив'язаності в онтогенезі).

Предметом вивчення дисципліни є зміст класичних психологічних теорій, що пояснюють психічний розвиток людини, а також сучасні тенденції їх розвитку і дослідницькі парадигми.

ЦІЛІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання «**Сучасні теорії психології розвитку**» є формування у студентів уявлення про складність та полідетермінованість психічного розвитку людини.

Оскільки компетентістний підхід в сучасній освіті передбачає результатом навчання формування низки конкретних компетентностей, то згідно ОП «Практична психологія», вивчення даної навчальної дисципліни забезпечує наступні: **інтегральна компетентність** – класичних і новітніздатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов; **загальні компетентності**: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність приймати обґрунтовані рішення; здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та

закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; **фахові компетентності:** здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології; здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ; здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність; здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

В результаті вивчення дисципліни «Сучасні теорії психічного розвитку» студенти мають:

- Знати базові категорії та ключові положення провідних зарубіжних та вітчизняних теорій, що пояснюють психічний розвиток.
- Знати визначальні закономірності психічного розвитку у зв'язку з вихованням та навчанням; розуміти значення спілкування, пізнання та праці для розвитку на різних етапах життя.
- Знати основні напрями сучасних віково-психологічних досліджень та їх методичну базу.
- Уміти проводити порівняльний аналіз змісту базових категорій та положень психології розвитку, що розробляються різними науковими школами.
- Уміти конструювати цілісну картину розвитку особистості та прогнозувати її зміни під впливом вікових та життєвих факторів.
- Уміти аналізувати проблеми детермінант психічного розвитку людини на різних вікових етапах.
- Бути здатним доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід в галузі професійної діяльності.
- Бути здатним ефективно формувати комунікативну стратегію в різних професійних ситуаціях.
- Бути здатним самостійно опрацьовувати інформацію, нести відповідальність за виконання завдань.
- Бути здатним приймати самостійні рішення та відстоювати погляди у розв'язанні професійних завдань.

Вивчення курсу сприяє досягненню таких програмних результатів навчання:

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПРН 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання

ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА

- ✓ забезпечити викладання навчальної дисципліни згідно робочого плану;
- ✓ дотримуватися норм педагогічної етики, з повагою ставитися до особистості здобувачів;
- ✓ оцінювати навчальні досягнення здобувачів з опорою на визначені критерії для відповідних видів навчальної діяльності (див. [система та критерії оцінювання](#));
- ✓ надавати відповіді на питання студентів щодо змісту курсу та організації навчання;
- ✓ залишатися доступним для комунікації у визначений у силабусі спосіб.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТУДЕНТА

- ✓ виконати навчальну програму курсу в повному обсязі;
- ✓ дотримуватися у спілкуванні норм ділової етики, з повагою ставитися до інших здобувачів і викладача;
- ✓ дотримуватися вимог політики курсу, що зазначені нижче.

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Для оперативної комунікації з викладачем щодо змістовних та організаційних питань з курсу рекомендується користуватись **чатом в системі Teams**. Використання інших засобів комунікації (корпоративна електронна пошта; соціальні мережі Telegram, Viber, що прив'язані до особистого номеру телефону викладача) допускається, але відповідь може бути надана з затримкою в часі.

Перед тим, як надсилати викладачу питання, рекомендується перевірити чи не міститься відповідь на питання в тексті силабусу або серед матеріалів курсу (наприклад, у відповідній команді курсу в системі Teams або на платформі Moodle); звернутися з питанням до одногрупників, які можуть знати необхідну інформацію.

ВІДВІДУВАННЯ І ПРОПУСКИ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Відвідування здобувачами освіти лекційних і семінарських занять є обов'язковою умовою успішного проходження навчальної дисципліни.

Відсутність (з поважної та неповажної причини) на лекційному або семінарському занятті не звільняє від навчальної відповідальності і має бути відпрацьована під час консультаційних годин. Для відпрацювання здобувач освіти має бути готовий до обговорення з викладачем питань пропущеного заняття у формі співбесіди. Здобувач також може отримати індивідуальне письмове завдання з питань пропущеного заняття.

ПЛАГІАТ, АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- ✓ самостійне виконання всіх видів навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю;
- ✓ посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ✓ надання достовірної інформації про результати власної наукової і творчої діяльності.

ВИДИ ЗАНЯТЬ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- Курс читається у форматі **лекцій**, у яких розкриваються основні питання з кожної теми, і доповнюється проведенням семінарських занять.

Для ефективної роботи під час лекції рекомендується: перед початком лекції ознайомитись з її тематикою (див. [тематичний план курсу](#)); пригадати зміст попередньої лекції і встановити зв'язок з новою темою; під час лекції робити конспект (основні тези, найвидатніші факти, різного роду довідки та посилання лектора тощо), намагатися критично осмислювати інформацію, що подається і ставити питання лектору на краще розуміння навчального матеріалу.

- Під час **семінарських занять** поставлені на лекціях питання вивчаються глибше і всебічно, а також аналізується їх значущість для сучасної психологічної науки і можливе практичне застосування засвоєних знань. Заняття проходять у формі вільної дискусії з залученням методу постановки проблемних запитань, націлених на вирішення проблеми або знаходження відповіді на дискусійні питання. Під час семінарського заняття вітається ініціатива студентів у дискусії, їх проактивна позиція.

Для ефективної підготовки до семінарських занять рекомендується: ознайомитись з тематикою і питаннями семінару, а також з рекомендованою до семінару літературою та іншими інформаційними джерелами; студент має бути готовий обговорювати під час семінару всі питання, що визначені до цього заняття у плані (див. [тематичний план курсу](#)).

- Згідно робочої програми з навчальної дисципліни «Сучасні теорії психології розвитку», на **самостійну позааудиторну роботу** студента відведено 60 годин.

Завдання, винесені на самостійну роботу студента, виконуються студентом повністю самостійно і у призначений час подаються на перевірку викладачу. Така форма навчання спрямована на покращення та коригування студентом своїх стратегій самостійного здобуття інформації і виявлення її відповідності цілям навчання; покращення навичок самостійного вирішення проблем і прийняття рішень; набуття або переорієнтації індивідуально-соціальних навичок адаптації до різноманіття навчальних ситуацій та ін.

Для ефективної самостійної роботи рекомендується: уважно ознайомитись зі змістом завдання і вимогами до його виконання і оформлення; оцінити обсяг роботи, яку необхідно провести для його виконання; спланувати час і послідовність дій для виконання самостійної роботи; працювати над завданнями послідовно і систематично, з дотриманням визначених термінів.

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів між видами навчальної діяльності змінюється в залежності від форми підсумкового контролю:

семестр	форма підсумкового контролю	види навчальної діяльності здобувача	максимальна кількість балів
VI	іспит	аудиторна та самостійна робота	50
		модульна контрольна робота (МКР)	20
		іспит	30

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за поточну (аудиторну та самостійну) роботу протягом семестру та рейтингового бала за МКР.

Поточне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється в національній 4-бальній шкалі («5», «4», «3», «2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських занять позначаються «0».

Критерії оцінювання аудиторної роботи студентів (робота під час семінарів та/або практичних занять)

«5»	<i>студент демонструє вільне володіння матеріалом теми семінару; ознайомлений з рекомендованою літературою, вміє самостійно знайти відповідь на проблемні запитання, спираючись на лекційний матеріал та першоджерела; вміє вводити та використовувати власні класифікації, аналізувати, робити власні висновки; здатен встановлювати міжтематичні та міжпредметні зв'язки</i>
«4»	<i>студент демонструє достатньо вільне володіння матеріалом теми семінару; ознайомлений з рекомендованою літературою та першоджерелами, відповідь на проблемні запитання знаходить за допомогою викладача, спираючись на лекційний матеріал та вивчення першоджерел; допускає неточності та несуттєві (які кардинально не міняють суть) помилки у визначенні понять та категорій і т.і., але легко усуває їх завдяки додатковим питанням</i>
«3»	<i>студент частково володіє матеріалом теми семінару; репродуктивно відбиває зміст лекційного матеріалу та/або основного підручника; допускає помилки у визначенні понять та категорій і т.і.; нездатний знайти відповідь на проблемні запитання, чи вирішити проблемні завдання</i>
«2»	<i>студент демонструє нездатність розкрити питання семінару; не опанував зміст теми, вкрай слабо знає рекомендовану літературу, не володіє науковими фактами та категоріями, не знає основних закономірностей психічних явищ; показує низький рівень загальногуманітарного та наукового мислення</i>

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів

«5»	<i>робота виконана правильно, повністю і самостійно, відбиває належний рівень знань, та сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності строго дотримані</i>
«4»	<i>робота виконана самостійно, містить несуттєві помилки, відбиває належний рівень знань сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності строго дотримані</i>
«3»	<i>робота виконана, але містить помилки, відбиває недостатній рівень знань та недостатню сформованість практичних навичок; оформлення роботи не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності дотримані частково</i>
«2»	<i>робота виконана на неприйнятно низькому рівні; оформлення не відповідає вимогам; вимоги академічної доброчесності не дотримані</i>

МКР проводиться наприкінці семестру і охоплює весь зміст навчального модуля. МКР оцінюється за 4-бальною шкалою («5», «4», «3», «2»). Трансформація оцінки у рейтинговий бал за МКР проводиться у такий спосіб:

у V семестрі
форма підсумкового
контролю – **ІСПИТ**

«5» - 20 балів

«4» - 16 балів

«3» - 12 балів

«2» - 8 балів

Неявка на МКР – 0 балів

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи студентів

«5»	<i>при виконанні завдання студент демонструє широку обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, дає вірне та коректне визначення основним поняттям і психологічним термінам; вміння самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки</i>
«4»	<i>при виконанні завдання студент показав достатню обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, але виявляє при цьому недостатнє вміння самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коментарі і висновки</i>
«3»	<i>при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, низьке розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, труднощі у проведенні аналізу психологічної ситуації або емпіричних даних та формулюванні коректних та вірних коментарів і висновків</i>
«2»	<i>при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, нерозуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, невміння проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки</i>
«0»	<i>робота не виконана</i>

Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється за наступною схемою:

підсумковий рейтинговий бал	оцінка за шкалою ЄКТС	підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою	
		форма підсумкового контролю – залік	форма підсумкового контролю – іспит
90 – 100	A	зараховано	відмінно
82 – 89	B		добре
75 – 81	C		задовільно
66 – 74	D		
60 – 65	E		
0 – 59	FX	незараховано	незадовільно з можливістю повторного складання

Підсумкова форма контролю у V семестрі – **ІСПИТ в усній формі**. Здобувачі мають дати відповідь на три питання екзаменаційного білету.

Для допуску здобувача вищої освіти до іспиту необхідним є виконання ним вимог навчального плану і графіка навчального процесу, а саме: усі пропущені аудиторні

заняття мають бути відпрацьовані, усі види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані.

Максимальний екзаменаційний бал становить **30**. Викладач оцінює відповідь здобувача на іспиті за 4-бальною шкалою. Отримана оцінка трансформується в екзаменаційний рейтинговий бал у такий спосіб:

«відмінно»	– 30 балів
«добре»	– 23 бали
«задовільно»	– 18 балів
«незадовільно»	– 0 балів

Критерії оцінювання усної відповіді здобувача на іспиті:

«відмінно»	повна і правильна відповідь на всі питання екзаменаційного білета, здобувач демонструє знання фактологічного матеріалу, основних теоретичних питань курсу, вичерпно відповідає на додаткові запитання викладача, творчо застосовує теоретичний апарат дисципліни
«добре»	в цілому правильна відповідь на питання екзаменаційного білета, здобувач вміє робити аналіз і висновки, але на додаткові запитання викладача відповідає з деякими неточностями та недоліками
«задовільно»	поверхнева відповідь на питання екзаменаційного білета, здобувач припускається помилок при висвітленні фактологічного матеріалу, частково знає відповідь на запропоновані питання і демонструє наявність окремих елементів самостійного мислення
«незадовільно»	відсутність будь-якої відповіді на теоретичні запитання внаслідок незнання програмного матеріалу

- ✓ Якщо здобувач на іспиті з дисципліни, з якої він мав семестровий рейтинговий бал **менше 42 балів**, отримує **позитивну** екзаменаційну оцінку («відмінно», «добре», «задовільно»), то йому виставляється підсумкова оцінка з дисципліни за національною шкалою **лише «задовільно»**, за шкалою ЄКТС – **Е**, а в екзаменаційній відомості в графі «Підсумковий рейтинговий бал» ставиться **60 балів**.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

МОДУЛЬ 1.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ РОЗВИТКУ	години
Лекція 1. Психічний розвиток як предмет дослідження <ul style="list-style-type: none"> • Специфіка психічного розвитку людини: детермінанти і закономірності. • Стратегії та методи дослідження розвитку в сучасній психології. 	2
Семінар 1. Детермінанти та закономірності психічного розвитку <ul style="list-style-type: none"> ▪ Категорія «розвиток» в психології. ▪ Фактори психічного розвитку. ▪ Сучасний стан проблеми співвідношення спадковості та середовища, біологічного та соціального в психіці людини. ▪ Дозрівання мозку як умова психічного розвитку. 	2

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

КЛАСИЧНІ ТА СУЧАСНІ ТЕОРІЇ КОГНІТИВНОГО РОЗВИТКУ

Лекція 2. Зарубіжні теорії навчання і когнітивного розвитку <ul style="list-style-type: none">▪ Теорії навчання в біхевіоризмі (Е. Торндайк, Ф.Скінер, А.Бандура).▪ Пізнавальний розвиток з позицій гештальт-психології (Г. Фолькельт, К.Кофка).▪ Операційна концепція інтелекту Ж.Піаже.	2
Семінар 2. Зарубіжні теорії навчання і когнітивного розвитку <ul style="list-style-type: none">▪ Уявлення про процеси розумової диференціації у роботах психологів французької та женецької школи.▪ Диференціація структур як принцип та зміст психічного розвитку в гештальтпсихології.▪ Репрезентативно-когнітивні психологічні структури як носії розумового розвитку.▪ Етапи розвитку мислення за Ж.Піаже.	2
Лекція 3. Проблема когнітивного розвитку у вітчизняних теоріях <ul style="list-style-type: none">▪ Психофізіологічна теорія розвитку мислення з почуттів І. М. Сеченова▪ Закони психічного розвитку за Л.С.Виготським.▪ Аналітико-синтетична теорія навчально-пізнавальної діяльності.▪ Теорія поетапного формування розумових дій (П.Я.Гальперін).▪ Теорія розвиваючого навчання (Л.В.Занков, В.В.Давидов, Д.Б.Ельконін).▪ Концепція проблемного навчання.	2
Семінар 3. Проблема когнітивного розвитку у вітчизняних теоріях <ul style="list-style-type: none">▪ Проблема співвідношення навчання та розвитку.▪ Універсальні учбові дії як базовий елемент уміння вчитися.▪ Когнітивний стиль у дослідженнях вітчизняних психологів	2
Лекція 4. Модель психічного як нова дослідницька парадигма когнітивної психології <ul style="list-style-type: none">▪ Основні положення філософії свідомості Дж. Фодора.▪ Екологічний підхід у психології Дж. Гібсона.▪ Модель психічного як приватна парадигма постнекласичного типу загальнонаукових парадигм.▪ Співвідношення моделі психічного та соціального пізнання.	2
Семінар 4. «Theory of Mind» - модель психічного стану людини <ul style="list-style-type: none">▪ Дослідження розуміння ментальних слів дітьми та їх уявлень про наративи.▪ Розуміння дітьми обману та становлення моделі психічного.▪ Генезис розуміння емоцій.▪ Розуміння дітьми ментального та фізичного світу.	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.	
КЛАСИЧНІ ТА СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ПСИХОСОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	
Лекція 5. Психоаналітичні теорії розвитку особистості <ul style="list-style-type: none">▪ Психосексуальна теорія особистості З.Фрейда▪ Фактори розвитку особистості в аналітичній психології К.Юнга.▪ Формування особистості в індивідуальній психології А.Адлера.▪ Постфрейдистські концепції розвитку особистості: его-психологія, теорія об'єктних відносин.	2

<p>Семінар 5. Психічний розвиток в психоаналітично орієнтованих концепціях</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Етапи психосексуального розвитку і проблема становлення особистості.</i> ▪ <i>Розвиток почуття власного «Я» в теоріях об'єктних відносин: Мелані Кляйн; Анна Фрейд; Маргарет Малер; Дональд Віннікот; Рене Спітс.</i> 	2
<p>Лекція 6. Просоціальна поведінка і теорія прихильності Дж. Боулбі</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Еволюційна модель просоціальної поведінки.</i> ▪ <i>Теорія поведінкових систем просоціальної поведінки П. Р. Шейвера та М. Мікулінцера</i> ▪ <i>Ключові положення теорії прихильності Дж. Боулбі.</i> ▪ <i>Прихильність дитини до матері як основа типології розвитку.</i> 	2
<p>Семінар 6. Розвиток прихильності в онтогенезі</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Концепція психічної депривації (Лангермейєр Й., З.Матейчик).</i> ▪ <i>Дослідження привязаності Дж.Боулбі і М.Єйнсворт.</i> ▪ <i>Розвиток теорії прихильності в роботах М.Мейн.</i> ▪ <i>Розвиток теорії прихильності в роботах П.Крітенден.</i> 	2
<p>Лекція 7. Психосоціальний розвиток особистості</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Теорія психосоціального розвитку особистості Е.Еріксона.</i> ▪ <i>Статусна модель ідентичності Дж. Марсія.</i> ▪ <i>Теорія соціальної ролі Р.Селмана</i> ▪ <i>Природа особистості в культурно-історичній концепції психічного розвитку.</i> 	2
<p>Семінар 7. Теоретичні і прикладні питання психосоціального розвитку особистості</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Теорія зеркального «Я» Ч. Кулі.</i> ▪ <i>Рольова теорія особистості Дж.Міда</i> ▪ <i>Діяльнісна теорія особистості Л. Божович.</i> ▪ <i>Сучасні соціокультурні технології розвитку особистості</i> 	2
<p>Семінар 8. Модульна контрольна робота</p>	2

САМОСТІЙНА РОБОТА З КУРСУ

Студенти виконують 2 самостійні роботи:

- готують опорну схему на запропоновану тему;
- розробляють пакет тестових завдань на запропоновану тематику.

Інструкція до виконання та оформлення завдань розміщена у команді дисципліни в системі Microsoft Teams.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Основні категорії і методи психології розвитку.
2. Предмет і задачі психології розвитку як галузі психології.
3. Психічний розвиток в психоаналізі З.Фрейда.
4. Психічний розвиток в індивідуальній психології А.Адлера.
5. Психічний розвиток в аналітичній психології К.Г.Юнга.

6. Етапи психосексуального розвитку і проблема становлення особистості в психоаналізі.
7. Проблема розвитку особистості в роботах: Мелані Кляйн; Анни Фрейд; Маргарет Малер; Дональда Віннікота; Рене Спітса.
8. Теорія прихильності Дж. Боулбі. Розвиток прихильності в онтогенезі.
9. Проблема психічного розвитку в біхевіористичних теоріях.
10. Види наочіння в біхевіоризмі.
11. Види підкріплення і покарання в біхевіоризмі.
12. Ключові положення епігенетичної моделі розвитку людини Е.Еріксона.
13. Статусна модель ідентичності Дж. Марсія.
14. Теорія соціальної ролі Р.Селмана.
15. Основні положення генетичної психології Ж.Піаже.
16. Диференціація структур як принцип і зміст психічного розвитку в гештальтпсихології.
17. Ортогенетичний принцип в теорії розумового розвитку Х. Вернера.
18. Диференційна теорія перцептивного наочіння і розвитку Е. Гібсон.
19. Поняття диференціації і когнітивно-особистісної диференційованості в теорії Х. Уіткіна.
20. Репрезентативно-когнітивні психологічні структури як носії розумового розвитку.
21. Принцип диференціації в теорії і практиці навчання.
22. Проблеми формування понятійного мислення.
23. Проблематика, що досліджується в рамках теорії психічного (Theory of Mind).
24. Співвідношення моделі психічного та соціального пізнання.
25. Базові положення культурно-історичної теорії психічного розвитку.
26. Інтеріоризація як механізм психічного розвитку.
27. Роль мислення та мови у зміні натуральної психіки людини.
28. Проблема співвідношення процесів навчання і розвитку за Л.С. Виготським та Ж.Піаже.
29. Теорія зеркального «Я» Ч. Кулі.
30. Рольова теорія особистості Дж. Міда.
31. Діяльнісна теорія особистості Л. Божович.
32. Концепція психічної депривації (Лангермейєр Й., З.Матейчик).
33. Розвиток теорії прихильності в роботах П.Крітенден.
34. Універсальні учбові дії як базовий елемент уміння вчитися.
35. Когнітивний стиль у дослідженнях вітчизняних психологів.
36. Психофізіологічна теорія розвитку мислення з почуттів І. М. Сеченова.
37. Теорія поетапного формування розумових дій (П.Я.Гальперін).
38. Теорія розвиваючого навчання (Л.В.Занков, В.В.Давидов, Д.Б.Ельконін).
39. Концепція проблемного навчання.

БАЗОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія: Навч. посібник. Реком. МОНмолодьспорт України / Т. В. Дуткевич. – К.: ЦУЛ, 2012. – 424 с.
2. Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика: монографія / ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 430 с.
3. Рибалка В. В. Методологічні засади теоретичної та практичної психології: особистість, психологічна діяльність, духовність. Психологія і особистість. 2018. № 1. С. 9-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Psios_2018_1_3
4. Рибалка В. В. Теорії особистості у вітчизняній психології та педагогіці: навч. посіб. Одеса: Видавництво Бакаєв Вадим Вікторович, 2009. 575 с.
5. Становлення базових парадигм української психології: колективна монографія / ред. В.В. Турбан. К.: Видавничий Дім «Слово», 2017. 257 с.
6. Столяренко О.Б. Психологія особистості [курс лекцій та практикум] : навч. посіб. / О. Б. Столяренко. - Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори 17 - 2006», 2011. - 200 с
7. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості: навч. посіб. К.: Каравела, 2013. 372 с.

ДОДАТКОВА (рекомендована до змістовних модулів)

1. Гавриловська К. П. Методичні рекомендації з курсу «Сучасні теорії глибинної психології». Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 40 с.
2. Занюк С.С. Психологія мотивації : Навч. посібник для студентів вищих навч. Закладів. Київ : Либідь, 2012 р. 303с.
3. М'ясоїд П. Психогенетична проблема і моністичний принцип у психології розвитку. *Психологія і суспільство*. 2003, № 3. С. 17–78.
4. М'ясоїд П.А. Постмодернізм у психології і психологічне пояснення розвитку. *Педагогіка і психологія*. 2001, № 1. С. 24–33.
5. Максименко С. Д. Розвиток психіки в онтогенезі : в 2 т. Т.2 : Моделювання психологічних новоутворень : генетичний аспект : монографія. Київ : Форум, 2002. 335 с.
6. Максименко С.Д. Теорія специфічних рушіїв розвитку Г.С. Костюка. *Проблеми сучасної психології*. Вип. № 27. 2015. С.7-19. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2227-6246/article/view/158571/157928>
7. Мостова Т.Д., Кучеровська Н.О., Доскач С.С. Психологічні умови розвитку дітей в умовах війни. *Наукові перспективи*. № 6 (24). 2022. С. 284-295.
8. Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика : монографія / за ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. 430 с. <https://core.ac.uk/download/pdf/32309683.pdf>
9. Панченко В. І. Культурна ідентичність педагога в сучасних умовах (Розділ 2. Методологія дослідження ідентичності людського індивіда в психолого-педагогічних працях Е. Еріксона) http://ipood.com.ua/data/NDR/Vyhovni_systemy/2012_Panchenko_posibnyk.pdf
10. Приходько Ю. Формування соціальної компетентності у взаємодії дітей різних вікових груп. *Учитель початкової школи*. 2018, № 10. С. 7-9.
11. Психологічна діагностика особливостей когнітивного розвитку молодших школярів в умовах інформаційного суспільства : монографія / С. А. Гончаренко, А. Й. Ваврик, Є. П. Верещак та ін. ; НАПН України, Ін-т психол. ім. Г. С. Костюка ; за ред. С. А. Гончаренко, Л. О. Кондратенко. Київ ;

- Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 227 с.
12. Психологія розвитку та формування особистості дитини : реком. бібліогр. покажч. Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, наукова бібліотека ; уклад.: Т. І. Неудачина ; відп. ред. О. Г. Коробкіна. Харків : ХНПУ, 2018. 76 с. http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/biblioteka/psychol_rozvy_dytyny.pdf
 13. Романова, І. А. Рефлексивно-діяльнісний підхід як основа формування культури інтелектуальної діяльності молодших школярів. *Педагогіка та психологія : зб. наук. пр.* / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди ; за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. Вип. 48. С. 238-249.
 14. Сергєєнкова О.П. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : ТОВ «Центр учбової літератури». 2012. 384 с.
 15. Смуk О. Сучасні теоретичні підходи до проблем психічного розвитку особистості / О. Смуk. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія “Педагогіка, соціальна робота“. Випуск 16-17. – 2018. – С. 89-92.
 16. Токарева Н. М. Основи вікової психології : навчально-методичний посібник. Кривий Ріг : Тов ВВП "Інтерсервіс", 2013. 283 с.
 17. Щотка О. П. Вікова психологія дорослої людини: Навч. Посібник. Ніжинський держ. педагогічний ун-т ім. Миколи Гоголя. Ніжин : Редакційно-видавничий відділ НДПУ ім. М. Гоголя, 2011. 194 с.
 18. Cherry K. How the Theory of Mind Helps Us Understand Others <https://www.verywellmind.com/theory-of-mind-4176826>
 19. Crain W. Theories of development. Concepts and applications: 4d ed. New Jersey: Prentice-Hall, Upper Saddle River, 2000. 420 p.
 20. Marcia J. E. Identity in Adolescence http://doughertyconsulting.com/Psychology_Course_Resources/documents/Identity/Identity%20in%20Adolescence%20-%20Foundational%20Article%20-%20J.Marcia.pdf
 21. Miller P.H. Theories of developmental psychology: 4d ed. New York: Worth Publishers, 2002. 518 p.
 22. Sabbagh M., Lindsay C. Theory of Mind https://www.researchgate.net/publication/324271983_Theory_of_Mind
 23. Thomas R.M. Comparing theories of child development: 6x ed. Belmont, CA: Wadsworth, 2005. 558 p.

Інтернет-ресурси

www.unicef.org	Дитячий фонд Організації Об'єднаних Націй (UNICEF)
www.icdl.com	The International Council on Development and Learning (ICDL)
www.zerotothree.org	Інформаційний ресурс з розвитку дітей від 0 до 3

Відеоматеріали

https://www.youtube.com/watch?v=hsie2EuNCNI&t=3s	Freud's Psychosexual Development
https://www.youtube.com/watch?v=8O5jynza2n4	Emotional Deprivation in Infancy Study by Rene A. Spitz (1952)
https://www.youtube.com/watch?v=HUw6-gElQFM&ab_channel=AssociationforChildandAdolescentMentalHealth	Professor Uta Frith on the Sally Anne test (2017)

https://www.youtube.com/watch?v=8hLubgpY2w&ab_channel=007IceWeasel	The "False Belief" Test: Theory of Mind
https://www.youtube.com/watch?v=ukntjd7iOS8&ab_channel=R.J.Birmingham	Developmental Psychology - Human Development - CH1
https://www.youtube.com/watch?v=aLK_nk_gx8wo&ab_channel=R.J.Birmingham	Developmental Psychology - Physical, Perceptual, and Motor Development - CH3
https://www.youtube.com/watch?v=Y9hWwxPV1bs&ab_channel=R.J.Birmingham	Developmental Psychology - Cognitive Development in Infancy & Early Childhood - CH4
https://www.youtube.com/watch?v=O4QBTXeWmBc&ab_channel=R.J.Birmingham	Developmental Psychology - Socioemotional Development In Infancy - CH5